

English on the basis of project technologies has been elaborated. The system of exercises which ensures the development of communicative competence in writing for prospective English teachers has been developed.

The pilot training was organized and the effectiveness of the developed methodology has been confirmed by means of specially established criteria such as: linguistic normativeness of the texts, thematic correspondence of the texts, structural organization of the texts, genre correspondence and volume. Methodological guidelines for the realization of the author's methodology are offered.

Key words: prospective English teachers' training, teaching writing in English, foreign-language communicative competence in writing, project technologies, methodological principles, learning content, model of the educational process.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Підготовка майбутніх викладачів англійської мови в закладах вищої освіти України набуває все більшої значущості. Це пов'язано з орієнтацією нашої держави на європейську й світову економічну, політичну, наукову, освітню та трудову інтеграцію, що загалом відповідає напрямку, визначеному Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Цей документ передбачає забезпечення умов для опанування фахівцями іноземною мовою на високому рівні. Одним з важливих аспектів іншомовної комунікації є її писемна форма, оскільки інтернет-спілкування й інтернет-навчання стало сьогодні невід'ємною частиною набуття освіти студентами різних спеціальностей і, особливо, майбутніми викладачами іноземних мов.

У зв'язку з цим проблема навчання англомовного письма висвітлювалась у численних наукових працях. Більшість з них базується на методологічних засадах навчання англійського писемного мовлення, розроблених О. Бігич, Н. Гез, П. Гурвіцем, Т. Гуціною, Я. Колкером, С. Коломієць, Г. Лазаренко, Р. Мартиною, О. Миролубовим, Л. Морською, В. Плахотником, Г. Роговою, О. Тарнопольським. На основі результатів досліджень цих учених визначено поняття «англійського наукового писемного мовлення» в його діалектичному, психологічному, дидактичному і лінгвістичному аспектах, а також розроблено лінгво-дидактичну модель процесу навчання таких його форм, як наукові статті та рецензії на наукові праці педагогічної спрямованості (А. Маслова); обґрунтовано інтерактивне навчання писемного мовлення (Г. Кривчикова); доведено виняткове значення редагування власних писемних висловлювань (Л. Назина); запропоновано структуру процесу навчання конспектування (В. Мишечкіна) і реферування (О. Квасова). Розроблено методики: навчання письма англійською мовою як другою іноземною (І. Мельник); навчання написання переказу, твору-опису, твору-оповідання, твору-міркування студентів мовних ЗВО (А. Вейзе, О. Долгіна, Т. Єналієва, М. Захаренкова, О. Леонтєва); навчання реферування й рецензування наукових статей студентів-філологів (Л. Антонова, Л. Заєва); навчання соціокультурного й міжкультурного аспектів писемного мовлення в мовних університетах (В. Сафонова, С. Тер-Мінасова); граматичної коректності писемного мовлення (Н. Солдатова, С. Філатов); класифікації помилок у писемному мовленні й засобів їх корекції (І. Колеснікова). Значну увагу методиці навчання англомовного письма приділяли також зарубіжні науковці, що обумовило велику кількість наукових розвідок (D. Byrne, T. Hedge, A. Pincas, A. Raimes, C. Tribble). У цих роботах схарактеризовано писемне мовлення (D. Byrne); запропоновано інноваційні й ефективні підходи до навчання письма, такі як процесуальний (V. Arndt, R. White, V. Zamel) та жанровий (J. Swales), а також розроблено посібники та підручники, видані в англомовних країнах для навчання писемного мовлення (V. Evans, D. Ferris, J.C. Hedgecock, A. Hogue, A. Oshima, J. M. Reid).

Однак вищеназвані методисти не зосереджувалися на проблемі розвитку вмінь англomовного академічного письма майбутніх викладачів засобами проєктних технологій. Хоча вчені такі технології розробляли (І. Зимня, С. Полат, Т. Сахарова, О. Тарнопольський, В. Тітова, D. Fried-Booth, T. Hutchinson), проте лише з метою загального вдосконалення процесу навчання іноземних мов. Цей факт поглибив наявне протиріччя між необхідністю здійснення майбутніми філологами англomовної писемної комунікативної діяльності для створення актуальних фахових проєктів та відсутністю методики, що забезпечує можливість виконання такої роботи. Спроба представити один із можливих варіантів вирішення цієї суперечності зумовила вибір теми дослідження – **«Формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалось у межах наукової теми кафедри прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов «Англomовний філологічний дискурс в контексті міжкультурної комунікації та теорії і методики викладання іноземних мов» (державний реєстраційний номер 0117U007601), яка входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Вищого навчального закладу «Університет імені Альфреда Нобеля». Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Вищого навчального закладу «Університет імені Альфреда Нобеля» (протокол № 10 від 29.12.2016 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, практично розробити й експериментально перевірити методику формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій.

Завдання дослідження:

1. Визначити поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність» майбутніх викладачів англійської мови, що формується засобами проєктних технологій.

2. Проаналізувати використання проєктних технологій для навчання англomовного письма студентів мовного ЗВО.

3. Обґрунтувати методичні принципи й етапи навчання англomовного письма через використання проєктних технологій.

4. Структурувати зміст навчання письма студентів-філологів на основі використання проєктних технологій.

5. Розробити методику навчання англomовного письма із застосуванням проєктних технологій і модель навчального процесу щодо її реалізації.

6. Перевірити ефективність розробленої методики на основі визначених критеріїв та запропонувати методичні рекомендації щодо її впровадження в широку освітню практику.

Об'єкт дослідження – процес навчання майбутніх філологів англomовного письма в умовах його організації на основі використання проєктних технологій.

RESUME

Storozhuk S. D. Developing Prospective English Teachers' Communicative Competence in Writing on the Basis of Project Technologies. – Manuscript.

Thesis presented for a Candidate Degree (PhD) in Pedagogical Studies. Research Specialization: 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages). – State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky», Ministry of Education and Science of Ukraine. Odessa, 2020.

The thesis deals with the problem of developing prospective English teachers' communicative competence in writing on the basis of project technologies. The research is aimed at theoretical reasoning, practical elaboration, and experimental testing of the methodology of implementing project technology into the teaching process to develop communicative competence in writing of students studying English as a major at linguistic higher educational institutions.

The term "foreign-language communicative competence in writing" for prospective teachers of English has been defined. It shows the synthesis of two concepts: foreign-language communicative competence in writing and competence in creating and using project technologies of pedagogical orientation. The use of project technologies in the educational process has been analyzed and the advantages and disadvantages of teaching students of linguistic higher educational institutions on the basis of project technologies have been determined.

Theoretically significant and innovative is the reasoning of methodological principles to be followed when introducing project technologies into the process of teaching writing in English. The main methodological principles are the following: democratization of the process of studies, increased level of educational autonomy, dominance of written communication. The detailed principles subordinated to the first of the main principles are the following: educating and developing influence of project activity on the educational behaviour of students; co-operative activity of students in the project work. The detailed principles subordinated to the second main principle are the following: independent exposure of genre and language features of the text; systematic realization of additional information retrieval; group discussion of the concept and structure of the text; mutual analyses of the draft variant of the written text. The detailed principles subordinated to the third main principle are the following: gradual upgrading of the written texts; use of the text editor; downloading the best texts to the department's web-page to be accessible to the general public. The four-stage curricular and extracurricular activity of teaching students how to write in English by means of using the project technologies has been modelled. These stages are: preparatory, executive, editing and final. The conducted research demonstrated that the selection of learning content for implementing educational projects in teaching writing has its own specific nature. This content consists of six components: writing skills in English; language material; sociocultural, pragmatic, formal-logical, and paralinguistic information; speech material, i.e. the samples of selected texts; the topics of essays in certain genres that students should learn how to write; the genres of written documents selected as target ones. The kinds of learning activities to be used when implementing project technologies have been worked out. The model of organizing the educational process of teaching writing in

АНОТАЦІЯ

Сторожук С. Д. Формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2020.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню, практичній розробці й експериментальній перевірці методики формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій.

У роботі визначено поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність майбутніх викладачів англійської мови», що являє собою синтез двох понять: «іншомовної писемної комунікативної компетентності» й «компетентності у створенні та використанні проєктних технологій педагогічної спрямованості». Проаналізовано використання проєктних технологій і виявлено їх переваги і недоліки для навчання англомовного письма студентів мовних ЗВО. Обґрунтовано три головні методичні принципи та десять підпорядкованих їм деталізуючих принципів процесу організації навчання англомовного письма через використання проєктних технологій. Визначено чотири етапи аудиторного та позааудиторного навчання англомовного письма через використання проєктних технологій, якими є підготовчий, виконавчий, редагувальний та підсумковий. Структуровано зміст навчання письма студентів-філологів на основі використання проєктних технологій, який включає шість компонентів. Розроблено відповідно до нього систему вправ, що забезпечує формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови. Проведено експериментальну апробацію запропонованої методики та перевірено її ефективність на основі таких критеріїв, як: лінгвістичної нормативності текстів, тематичної відповідності текстів, структурної організації текстів, жанрової відповідності й обсягу. Запропоновано методичні рекомендації для впровадження авторської методики.

Ключові слова: підготовка майбутніх викладачів англійської мови, навчання англомовного письма, іншомовна писемна комунікативна компетентність, проєктні технології, методичні принципи, зміст навчання, модель навчального процесу.

Предмет дослідження – методика формування англомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови через використання проєктних технологій для написання академічних текстів.

Гіпотеза дослідження – ефективність формування в майбутніх викладачів англійської мови писемної комунікативної компетентності, що виявляється через їх здатність писати англомовні академічні тексти, досягається за таких умов: 1) виконання навчальних проєктів з метою написання англомовних текстів; 2) урахування трьох провідних методичних принципів та десяти підпорядкованих принципів, що забезпечують загальнодидактичну навчальну автономію студентів; 3) здійснення навчального процесу в чотири основні етапи, де на першому – планується навчальна діяльність студентів у межах проєкту; на другому – реалізується мовленнєва підготовка студентів до виконання завдань проєкту і діяльність з пошуку необхідної для цього інформації; на третьому – відбувається підготовка й організація презентації проєктної роботи; на четвертому – здійснюється оцінювання результатів проєктної роботи; 4) реалізації навчального процесу відповідно до моделі авторської методики, яка ґрунтується на проєктних технологіях, що передбачають виконання студентами проєктних завдань через високий рівень автономії їх навчальної діяльності.

Методи дослідження. З метою теоретичного обґрунтування методики формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій проведено критичний (теоретичний) аналіз наукової педагогічної, психологічної і методичної літератури, а також спеціальної документації з проблеми дослідження. З метою визначення поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність» майбутніх викладачів англійської мови на основі використання проєктних технологій застосовано метод аналізу, узагальнення та систематизації результатів дидактичних та методичних досліджень. З метою встановлення принципів організації процесу формування компетентності, що досліджується, використано метод узагальнення дидактичних закономірностей та принципів навчання. З метою структурування змісту навчання письма майбутніх філологів на основі використання проєктних технологій використано метод педагогічного моделювання. З метою розробки системи вправ щодо формування англомовної писемної комунікативної компетентності засобами проєктних технологій застосовано методи систематизації та класифікації матеріалу, що вивчається, а також метод логіко-дидактичного взаємозв'язку педагогічних дій. З метою перевірки ефективності розробленої методики і моделі організації навчального процесу використано метод проведення констатувального та формувального експериментів. Для перевірки достовірності результатів експериментального навчання, їх кількісної та якісної характеристики застосовано метод статистичної обробки результатів дослідження.

Експериментальною базою дослідження виступили Львівський національний університет імені Івана Франка, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Університет імені Альфреда Нобеля, Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка,

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка. Загальна кількість студентів, які взяли участь в експериментальному дослідженні, становить 239 осіб, зокрема в основному експерименті – 97 студентів.

Наукова новизна дослідження. Уперше науково обґрунтовано й розроблено методику формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій. *Визначено* поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність» майбутніх викладачів англійської мови, що формується засобами проєктних технологій. *Проаналізовано* використання проєктних технологій для навчання англомовного письма студентів мовних ЗВО. *Обґрунтовано* методичні принципи й етапи навчання англомовного письма через використання проєктних технологій. *Структуровано* зміст навчання письма студентів-філологів на основі використання проєктних технологій. *Розроблено* систему вправ щодо трьохетапного навчання англомовного письма засобами виконання проєктних робіт педагогічної спрямованості. *Перевірено* ефективність розробленої методики на основі визначених критеріїв та запропоновано методичні рекомендації щодо її впровадження в широку освітню практику. *Уточнено* критерії добору змісту навчання в умовах використання проєктних технологій для оволодіння англомовними вміннями письма. *Подальшого розвитку* набула теорія та практика навчання англомовного письма в умовах автономної діяльності студентів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці навчального посібника «Організація проєктної роботи в навчанні академічного письма англійською мовою» (для викладачів англомовних філологічних спеціальностей).

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані в процесі формування в студентів усіх мовних закладів вищої освіти України англомовної писемної комунікативної компетентності.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Львівського національного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 4872-Н від 04.12.2019 року), Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (акт про впровадження № 105 від 18.12.2019 року), Університету імені Альфреда Нобеля (акт про впровадження № 375/1 від 28.05.2019 року), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (акт про впровадження № 32 від 27.12.2019 року), Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка (акт про впровадження №103/15 від 10.12.2019 року).

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним, теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням; підтверджено експериментальною перевіркою створеної методики, якісним і кількісним аналізом даних експерименту із застосуванням методів математичної статистики, апробацією й упровадженням результатів експерименту в практику роботи закладів вищої освіти.

2. Сторожук С. Д. Проєктні технології в професійній освіті. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 148. С. 158-160.

3. Сторожук С. Д. Проєктна методика у навчанні академічного письма студентів мовних спеціальностей. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2017. Вип. LXXIX. Том 1. С. 241-244.

4. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р., Сторожук С. Д. Культурологічний аспект та проєктна методика у навчанні англійської мови для ділового спілкування. *Філологічні трактати. Науковий журнал*. 2017. №4. С. 95-100.

5. Сторожук С. Д. Зміст навчання англомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови з використанням проєктних технологій. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і Психологія. Педагогічні науки. 2019. Вип.2 (18). С. 250-256.

6. Сторожук С. Д. Проєктна методика англомовного письма майбутніх фахівців з англійської мови: теоретичні засади та практичні принципи. *Science Rise : Pedagogical Education*. 2019. Том 6 (33). С. 34-38.

7. Tarnopolsky O., Storozhuk S. Curricular development in a post-secondary school commercial English language program for adults in Ukraine. [Електронний ресурс]. *International Journal of Publication and Social Studies*. 2017. Vol. 2., № 1.P. 23-33. Режим доступу: <https://www.aessweb.com/journals/5050/March> 2017.

8. Сторожук С. Д. Ефективність використання проєктних технологій у навчанні писемної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів. *Innovations and modern technology in the educational system: contribution of Poland and Ukraine* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Сандомир, 5–6 травня 2017 р. Сандомир, 2017. С.141-142.

9. Сторожук С. Д. Проєктні технології в професійній освіті. *Проблеми мовної освіти в епоху глобалізації*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернігів. 6-7 жовтня 2017 р. Чернігів. 2017. С. 55-58.

10. Сторожук С. Д. Сучасні підходи до навчання іншомовного письма у вищій школі. *Ad orbem per linguas. До світу через мови* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ. 20-22 березня 2019 р. Київ, 2019. С. 110-115.

11. Сторожук С. Д. Експериментальна апробація методики формування англомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій. *Priority directions of science development”/ SPC «Sci-conf.com.ua»*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів. 25-26 листопада 2019 р. Львів, 2019. С. 345-349.

12. Сторожук С. Д. Критерії оцінювання рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності в письмі. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро. 19 березня 2020 р. Дніпро, 2020. С. 204-207.

13. Сторожук С. Д. Організація проєктної роботи в навчанні академічного письма англійською мовою» (для викладачів англомовних філологічних спеціальностей): навч.-метод. посіб. Дніпро: РІО, 2016. 42 с.

5. Розроблено методику навчання англомовного письма із застосуванням проектних технологій і модель навчального процесу щодо її реалізації. Система вправ відповідає чотирьом етапам навчання. На першому з них виконуються некомунікативні, рецептивно-продуктивні, комунікативні, продуктивно-комунікативні вправи з метою підготовки студентів до виконання проектної роботи. На другому з них виконуються рецептивно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, репродуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, продуктивні вправи для реалізації проектної діяльності. На третьому з них виконуються рецептивно-комунікативні, умовно-комунікативні, рецептивно-продуктивні, комунікативні вправи для здійснення редагування чернеток есе, створених кожною підгрупою учасників. На четвертому з них виконуються рецептивно-комунікативні, рецептивно-продуктивні, комунікативні, аналітично-продуктивні вправи для підведення підсумків писемної комунікативної діяльності відповідно до загальної теми проекту.

Авторська модель щодо реалізації розробленої методики на кожному з етапів навчання являє собою взаємопов'язану аудиторну та позааудиторну роботу. Вона забезпечує студентам можливість поступового розвитку вмінь самостійної писемної комунікації від обрання теми проекту, планування навчальної діяльності, створення підгруп для виконання запрограмованих завдань, що відбуваються під наглядом викладача, до самостійного добору мовного матеріалу, його вживання для викладу чернеток щодо виконання запрограмованих завдань та самостійного написання різних видів есе та їх презентації. Скомпоноване цілісне есе презентується студентом-керівником проекту мультимедійними засобами. Робота завершується оцінюванням якості її виконання за розробленою формою.

6. Перевірено ефективність розробленої методики на основі таких критеріїв та показників: 1) *лінгвістичної нормативності текстів* з показниками лексичної, граматичної, орфографічної та синтаксичної коректності; 2) *тематичної відповідності текстів* з показниками досягнення цілей висловлювання, повноти розкриття теми; 3) *структурної організації текстів* з показниками кількості абзаців; їх змістової послідовності, логіки викладу думок, аргументованості; 4) *жанрової відповідності* з показником дотримання жанрових вимог; 5) *обсягу текстів* з показником кількості друкованих знаків від 120–180. Рівнями оцінювання кожного критерію були високий, середній, достатній і низький.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора

1. Сторожук С. Д. Проектні технології у навчанні письма студентів-філологів: суть та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і Психологія. Педагогічні науки. 2013. Вип.2(12). С. 367-373.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення й результати наукового дослідження викладено в доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: «Innovations and modern technology in the educational system: contribution of Poland and Ukraine» (Сандомир, 2017), «Проблеми мовної освіти в епоху глобалізації» (Чернігів, 2017), «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (Київ, 2019), «Priority directions of science development» (Львів, 2019), «Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Дніпро, 2020).

Публікації. Основні положення, висновки та результати дослідження викладено в 13 публікаціях автора, з яких: 6 – у фахових наукових виданнях України (1 з них у співавторстві); 1 – у зарубіжному виданні (у співавторстві); 5 – у тезах доповідей на конференціях, 1 – у виданні навчально-методичного характеру.

Особистий внесок здобувача у співпрацю [4] полягає у визначенні ролі проектної методики навчання іноземної мови як оптимального засобу формування у студентів англомовної ділової комунікативної компетентності; [7] – проектування моделі навчального процесу формування писемної комунікативної компетентності слухачів курсів англійської мови.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів й висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (227 найменувань, із них 59 іноземною мовою), додатків. Загальний зміст дисертації становить 373 сторінки, основний текст дисертації викладено на 185 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 8 рисунків. Додатки представлено на 135 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість здобутих результатів, подано відомості щодо апробації й впровадження основних положень дисертації.

У **першому розділі** «*Теоретичні засади формування англомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проектних технологій*» визначено поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність майбутніх викладачів англійської мови», що формується засобами проектних технологій, проаналізовано використання проектних технологій для навчання англомовного письма студентів мовних ЗВО.

Поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність майбутніх викладачів англійської мови», що формується засобами проектних технологій, базується на синтезі двох понять: 1) *іншомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови*; 2) *компетентності майбутніх викладачів англійської мови у створенні та використанні проектних технологій*. Сутність першого із зазначених понять полягає в здатності користуватися іноземною мовою для вирішення будь-яких комунікативних завдань, що потребують писемної форми їх здійснення. Такий

вид компетентності складається з: а) *лінгвістичної компетенції*, а саме: лексичних, граматичних, синтаксичних знань, навичок та вмінь їх реалізації в процесі писемної комунікації; б) *соціолінгвістичної компетенції*, а саме: знань, навичок і вмінь, що забезпечують соціовідповідні та культуровідповідні форми писемного спілкування з урахуванням норм писемної мовленнєвої поведінки носіїв мови; в) *предметної компетенції*, а саме: знань тієї предметної сфери, що розкривається в писемній комунікації; г) *формально-логічної компетенції*, а саме: знань, навичок і вмінь з побудови логічного та формально зв'язного тексту з використанням відповідних мовних засобів; д) *паралінгвістичної компетенції*, а саме: знань і вмінь правильного форматування й ілюстрування писемного тексту відповідно до норм, прийнятих у певній соціокультурній спільноті. Сутність другого із зазначених понять полягає в здатності розробляти та впроваджувати в освітню практику такі педагогічні дії, як: написання планів проведення екскурсій; сценаріїв позакласних заходів; нотаток до шкільної стінгазети; есе щодо переваг та недоліків педагогічних нововведень; питань щодо анкетування учнів з проблем їх навчання та виховання.

Метод проектів – це освітня технологія, що спрямована на здобуття студентами знань у тісному зв'язку з реальною практикою професійної спрямованості, формування в них умінь іншомовної мовленнєвої діяльності завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку й отримання продукту навчальної діяльності.

Аналіз використання проектних технологій, розроблених Т. Алексеєнко, Є. Бурцевою, О. Пахмутовою, В. Стрілець, О. Тарнопольським, В. Тітовою, В. Черних, у практиці навчання іноземних мов для професійного спілкування показав їх високу ефективність. Вона виявляється в розвитку в студентів умінь: 1) самоосвіти і самоконтролю; 2) групової діяльності; 3) пошуку, збору, презентації інформації. Використання проектних технологій підвищує мотивацію навчання, розвиває творчі здібності студентів, інтегрує різні види предметної діяльності.

Однак дослідження наявних проектних технологій навчання майбутніх фахівців різних галузей знань засвідчило їх недоліки, як-от: 1) неповне розкриття їх потенціалу; 2) ігнорування можливостей повної автономної діяльності студентів; 3) стримання творчої діяльності тих, хто навчається обов'язковим планом дій, що пропонується викладачами; 4) недостатнє забезпечення студентів технічними засобами для проектної діяльності; 5) відсутність належного досвіду викладачів щодо обмеження їх функцій лише до консультативної; 6) недостатньо об'єктивне самооцінювання результатів проектної діяльності.

Крім того, проаналізовані проекти не передбачають їх використання для навчання англomовного академічного письма студентів-філологів. У зв'язку з цим ми пропонуємо застосовувати проектні технології для навчання англomовного письма відповідно до професійних цілей, тобто написання есе, як найбільш ґрунтовного опису проектної діяльності студентів. Саме цей жанр академічного письма дозволяє найбільш детально описувати різноманітні

технологій. Перший вид компетентності складається з лінгвістичної, соціолінгвістичної, предметної, формально-логічної, паралінгвістичної компетенцій. Другий вид компетентності відповідає здатності розробляти та впроваджувати в освітню практику такі педагогічні дії, як написання: планів проведення екскурсій; сценаріїв позакласних заходів; нотаток до шкільної стінгазети; есе щодо переваг та недоліків педагогічних нововведень; питань щодо анкетування учнів з проблем їх навчання та виховання.

Синтез цих двох понять і складає сутність поняття «іншомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови», що формується засобами проектних технологій.

2. Проаналізовано використання проектних технологій для навчання англomовного письма студентів мовного ЗВО. У результаті чого виявлено значний внесок учених у розробку та реалізацію методу проектів для загального вдосконалення процесу навчання. Резервними можливостями їх методик виявилися: розвиток у студентів умінь самоосвіти і самоконтролю їх групової діяльності, опанування ними вмінь пошуку, збору та презентації інформації; підвищення мотивації їх навчання та розвиток у них творчих здібностей.

3. Обґрунтовано методичні принципи й етапи навчання англomовного письма через використання проектних технологій. Головними методичними принципами є: демократизації процесу навчання, підвищеного рівня навчальної автономії, домінувальної писемної комунікації. Деталізуючими принципами до першого з головних є: виховного та розвивального впливу проектної діяльності на навчальну поведінку студентів; кооперативної діяльності студентів у проектній роботі. До другого з головних – самостійного виявлення жанрових та мовних особливостей тексту; системного здійснення пошуку додаткової інформації; групового обговорення змісту та структури тексту; взаємоаналізу пробного варіанта підготовленого тексту. До третього з головних – поступового підвищення якості письмових робіт; використання текстового редактора; оприлюднення результатів проектної роботи через Інтернет. Ці принципи обумовили чотири етапи аудиторного та позааудиторного навчання: підготовчий, виконавчий, редагувальний та підсумковий.

4. Структуровано зміст навчання письма студентів-філологів на основі використання проектних технологій. Він складається із шести компонентів: 1) знань мовного матеріалу – лексичного, граматичного, стилістичного та вмінь оперувати ними в процесі писемної комунікації; 2) вмінь англomовного письма, які пов'язані з урахуванням жанрових, стилістичних, композиційних та змістових особливостей текстів; 3) соціокультурних, формально-логічних та паралінгвістичних знань і вмінь переказу академічних текстів; 4) мовленнєвого матеріалу, тобто текстів-зразків обраних жанрів; 5) педагогічної тематики текстів жанру есе з його піджанрами; 6) жанрів писемних документів для подання звітів щодо виконання завдань.

Таблиця 3

Результати оцінювання рівня володіння студентами вміннями написання англомовних есе в ході проведення формувального експерименту

Група	Критерії																			
	Лінгвістичної нормативності				Тематичної відповідності				Структурної організації				Жанрової відповідності				Обсягу			
	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н
ЕГ-1	13	8	3	1	14	5	3	2	14	7	2	1	16	5	3	0	20	1	3	0
ЕГ-2	15	5	3	2	13	9	2	1	18	4	3	0	17	6	1	1	21	4	0	0
КГ-1	9	8	4	1	11	6	4	1	11	8	1	2	11	8	2	1	16	5	1	0
КГ-2	10	9	4	3	10	7	5	3	12	9	1	3	13	7	2	3	15	7	3	0

Як видно з таблиці 4, експериментальна методика дозволила досягти вищих результатів студентам ЕГ у порівнянні з КГ, що дозволяє вважати її ефективною, а висунуту гіпотезу правомірною. Задля перевірки достовірності такого висновку навчання за нашою методикою, реалізованою у вищезазначеному авторському посібнику, проходило ще в п'ятьох ЗВО України: Львівському національному університеті імені Івана Франка, Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, Університеті імені Альфреда Нобеля, Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка, Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка, у якому взяли участь 142 студенти другого року навчання факультету іноземних мов.

І хоча результати масового навчання дещо нижчі, ніж отримані в ході формувального експерименту, вони повністю відповідають вимогам навчальних програм щодо вмінь писемної комунікації майбутніх філологів. Таким чином, отримані дані в процесі масового навчання не тільки підтверджують ефективність розробленої методики, а й дозволяють уважати її технологічною. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробці і впровадженні інших типів навчальних проєктів засобами англійської мови для вдосконалення вмінь, як професійної так й іншомовної мовленнєвої діяльності.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних основ упровадження проєктних технологій у навчання англомовного письма (навчання написання академічних есе) та розробка відповідної методики дозволили дійти таких висновків.

1. Визначено сутність поняття «іншомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови», що формується засобами проєктних технологій. Воно базується на синтезі двох понять: 1) іншомовної писемної комунікативної компетентності; 2) компетентності майбутніх викладачів англійської мови у створенні та використанні проєктних

аспекти будь-якої діяльності, зокрема педагогічної, а саме: визначати актуальність проєкту, що розробляється; формулювати його завдання, всебічно розкривати рішення кожного з них, зіставляти одержані результати роботи з тими, що планувалися. У нашому дослідженні використовуються такі піджанри есе, як: 1) висловлювання особистісної думки; 2) позитивні та негативні характеристики діяльності студентів; 3) об'єктивні засоби оцінювання виконаної проєктної роботи. Методика формування компетентності в зазначеному виді мовленнєвої діяльності представлена в другому розділі нашого дослідження.

У **другому розділі** «Методика формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проєктних технологій» обґрунтовано методичні принципи й етапи навчання англомовного письма через використання проєктних технологій; структуровано зміст навчання письма студентів-філологів на основі використання проєктних технологій; розроблено методику навчання англомовного письма із застосуванням проєктних технологій і модель навчального процесу щодо її реалізації.

До головних принципів організації процесу навчання належать: 1) **демократизації**, що передбачає управління власним навчальним процесом студентами в ході виконання проєктної роботи; 2) **підвищеного рівня навчальної автономії**, що передбачає самостійне планування студентами їх навчальної діяльності, а саме: визначення цілей, змісту, етапів, методів і засобів навчання, а також здійснення самоконтролю досягнутих результатів; 3) **домінуючої писемної комунікативної діяльності**, що обумовлює виконання всіх навчальних дій у писемній формі, бо саме вона дозволяє створити найякісніший мовленнєвий продукт за рахунок додаткового часу на його лінгвістичне, стилістичне та змістовне представлення.

Цим трьома головними принципами навчання підпорядковані більш деталізовані, а саме: **першому** – 1) принцип виховного та розвивального впливу проєктної діяльності на навчальну поведінку студентів; 2) принцип кооперативної діяльності в проєктній роботі для забезпечення взаємопов'язаного навчання студентів; **другому** – 1) принцип самостійного виявлення жанрових та мовних особливостей текстів; 2) принцип системного здійснення пошуку додаткової інформації через інтернет-ресурси; 3) принцип групового обговорення змісту, структури та лінгвістичного наповнення тексту, що планується в певному жанрі; 4) принцип взаємного аналізу пробного варіанту підготовленого тексту; **третьому** – 1) принцип відбору змісту навчання з урахуванням лінгвістичної, соціокультурної, предметної, формально-логічної та паралінгвістичної компетенцій; 2) принцип поступового підвищення якості письмових робіт студентів; 3) принцип використання текстового редактора; 4) принцип оприлюднення результатів проєктної роботи через Інтернет.

Усі вищезазначені принципи обумовили наступні етапи аудиторного й позааудиторного навчання: **підготовчий, виконавчий, редагувальний та підсумковий**.

Перший етап *аудиторної* роботи передбачає: інструктаж студентів викладачем перед початком виконання проєктного завдання; планування студентами проєктної роботи; визначення видів навчальної діяльності; обрання теми для написання есе; розподіл групи студентів на підгрупи з метою закріплення за кожною з них вирішення певних задач проєктування та розподіл обов'язків. Відповідно до неї *позааудиторна* робота включає: збір студентами матеріалів для проєктної роботи через інтернет-пошук.

Другий етап *аудиторної* роботи передбачає: представлення студентами зібраної інформації; обговорення та змістовний аналіз оптимальних шляхів інтерпретації обраної теми через застосування запропонованих студентами видів навчальної діяльності; написання кожною підгрупою першої чернетки есе. Відповідно до неї *позааудиторна* робота включає: пошук додаткової лінгвістичної та змістовної інформації для розв'язання поставлених завдань проєкту.

Третій етап *аудиторної* роботи передбачає: представлення кожною підгрупою своїх есе з урахуванням їх удосконалення; взаємне рецензування й редагування кожною підгрупою свого твору для усунення мовних, стилістичних та змістовних недоліків; обговорення результатів діяльності в кожній підгрупі. Відповідно до неї *позааудиторна* робота включає: перевірку студентських робіт викладачем та розміщення їх на блозі; читання й оцінювання студентами розміщених на блозі письмових робіт однокласників; підрахунок результатів студентського оцінювання для виявлення трьох найкращих робіт і встановлення рейтингу решти з них; підготовку мультимедійних матеріалів для презентації своїх проєктів.

Четвертий етап *аудиторної* роботи передбачає: представлення результатів роботи кожною підгрупою в мультимедійних презентаціях; загальногрупове обговорення результатів проєктної роботи кожною підгрупою; оцінювання всіх робіт. Відповідно до неї *позааудиторна* робота включає: написання звітів за результатами роботи; оприлюднення кращих письмових робіт на веб-сторінці кафедри.

Форма звіту результатів проєктної діяльності є такою: 1) прізвище та ім'я учасника групи; 2) обсяг представленої письмової роботи (кількість сторінок); 3) обсяг актуального лексичного матеріалу, представлений у кількості лексичних одиниць; 4) обсяг граматичного матеріалу, представлений у кількості граматичних структур; 5) обсяг інформації, представлений у кількості одиниць змісту; 6) кількість слайдів з викладом усього обсягу інформації; 7) логічність викладу інформації; 8) інформаційна достатність викладеної інформації; 9) обсяг вирішених проєктних завдань і звіт щодо виконання кожного з них; 10) педагогічна перспективність вирішення завдань проєкту; 11) загальний підсумок у балах.

Зміст навчання англомовного письма в межах навчальної діяльності проєктування складається із шести компонентів: 1) знань мовного матеріалу: лексичного, граматичного, стилістичного та навичок і вмінь оперувати ними в процесі писемної комунікації; 2) умінь англомовного письма, які пов'язані з урахуванням жанрових, стилістичних, композиційних та змістовних особливостей текстів; 3) соціокультурних, формально-логічних та паралінгвістичних знань та

Експериментальне дослідження й експериментальне навчання проводилися з кінця травня 2016/17 навчального року і до середини червня 2018/19 навчального року. У його основній частині взяли участь 97 студентів першого курсу Університету імені Альфреда Нобеля, які на першому курсі навчалися за підручниками Upstream. Метою проведення передекспериментального зрізу була перевірка рівня володіння студентами вміннями англійського писемного мовлення. Завдання для учасників експерименту складалося з написання есе за однією з тем, запропонованих викладачем. Їхні роботи оцінювалися за вищезазначеними критеріями, показниками та рівнями. Результати передекспериментального зрізу наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати оцінювання вихідного рівня володіння студентами вміннями написання англомовних есе в ході проведення констатувального експерименту

Група	Критерії																			
	Лінгвістичної нормативності				Тематичної відповідності				Структурної організації				Жанрової відповідності				Обсягу			
	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н
ЕГ-1	4	5	6	9	5	6	9	4	2	8	9	5	8	4	7	5	3	8	9	4
ЕГ-2	5	7	9	4	7	5	5	8	7	6	8	4	6	5	8	6	4	7	10	4
КГ-1	8	5	7	5	9	4	6	6	9	5	6	5	9	7	4	5	7	9	4	5
КГ-2	7	6	6	6	8	5	7	5	8	7	7	3	7	9	5	4	8	8	6	3

Отримані результати в цілому продемонстрували недостатній рівень володіння студентами як знаннями мовного матеріалу, так і вміннями оперувати ними в писемній формі комунікації для викладу думок в жанрі есе. Ці ж студенти взяли участь у формуальному експерименті, який проходив у 2017 році. Студенти, які показали вищий результат, стали учасниками двох контрольних груп, а студенти з нижчим рівнем володіння писемною формою комунікації стали учасниками двох експериментальних груп. Такий розподіл студентів на контрольні та експериментальні групи обумовлений бажанням отримати найбільш об'єктивні результати експериментальної методики. Учасники контрольних і експериментальних груп навчалися однаково кількість годин та з однаковими можливостями роботи в Інтернеті, а їхні викладачі мали майже однаковий рівень кваліфікації. Учасники КГ продовжували навчання за підручниками тих самих авторів для другого курсу. А учасники ЕГ – за розробленим нами навчально-методичним посібником «Організація проєктної роботи в навчанні академічного письма англійською мовою» (для викладачів англомовних філологічних спеціальностей). Результати формуального експерименту визначалися за розробленими критеріями, показниками та рівнями і встановлювалися наприкінці другого року навчання. Їх наведено в таблиці 3.

chief editor asks you to rewrite the following article by linking the sentences/by making the article neutral.

Вправа 2. Мета: розвиток навичок редагування англомовних есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Інструкція:** The chief editor wants you to expand/ complete the following article.

Вправи, що виконуються на підсумковому етапі, спрямовані на вдосконалення вмінь написання й оцінювання англомовних есе.

Вправа 1. Мета: вдосконалення вмінь само оцінювання проектної роботи. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Інструкція:** Get ready to discuss the projects presented by your group mates. For this purpose, fill in the self-assessment form below:

What new information did you learn while working on this project?

Do you think your presentation was successful?

Does the presentation have any drawbacks?

How would you improve it?

Вправа 2. Мета: вдосконалення вмінь оцінювання есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Інструкція:** In small groups discuss the essays presented by your group mates and express your own opinion of them. Follow the plan:

Which essay was successfully presented?

Which was logically structured?

Which essay did you find the most interesting or relevant and why?

Which essay did you find the least interesting and why?

Ефективність розробленої методики перевірялась в процесі експериментальної роботи.

У **третьому розділі** «Експериментальна апробація розробленої методики формування англомовної писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проектних технологій» визначено критерії та показники оцінювання розвитку вмінь писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови в мовному ЗВО засобами проектних технологій; описано хід і результати констатувального та формувального експериментів і надано математичну обробку отриманих даних; сформульовано висновки проведеного дослідження.

Критеріальний апарат визначення рівнів розвитку вмінь писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови за експериментальною методикою містить такі критерії та показники: 1) **лінгвістичної нормативності текстів** з показниками: лексичної, граматичної, орфографічної та синтаксичної коректності; 2) **тематичної відповідності текстів** з показниками: досягнення цілей висловлювання, повноти розкриття теми; 3) **структурної організації текстів з показниками:** логіки викладу думок, аргументованості; 4) **жанрової відповідності** з показником: дотримання жанрових вимог; 5) **обсягу тексту** з показником: кількості друкованих знаків від 120–180. Рівнями оцінювання всіх показників були: високий (В), середній (С), достатній (Д) і низький (Н).

вмінь викладу академічних текстів; 4) мовленнєвого матеріалу, тобто текстів-зразків обраного жанру; 5) педагогічної тематики текстів відповідно до вимог жанру есе; 6) писемних документів для представлення звітів щодо вирішення педагогічних завдань.

Для досягнення результатів навчання писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проектних технологій розроблено комплекс вправ відповідно до кожного із запропонованих етапів, який представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Комплекс вправ і завдань для навчання майбутніх викладачів англійської мови англомовного письма

Етап	Групи вправ і завдань	Типи вправ	Зміст роботи
Підготовчий	- для визначення теми проектної роботи; - для формулювання проблеми проекту	некомунікативні рецептивно-продуктивні комунікативні продуктивно-комунікативні	- інструктаж викладача; - планування студентами проектної роботи через загальногрупове обговорення
Виконавчий	- для організації пошуку інформації в мережі Інтернет; -для навчання написання есе певного піджанру	рецептивно- комунікативні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, репродуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, продуктивні	- обговорення зібраної інформації у міні- групах; - обрання теми для написання есе; - написання студентами есе певного піджанру
Редагувальний	- для організації самооцінювання проектів; - для організації взаємоконтролю та взаємооцінювання проектів	рецептивно- комунікативні, умовно-комунікативні, рецептивно-продуктивні, комунікативні	- фінальне саморедагування кожним автором свого есе і надсилання його викладачеві; - читання й оцінювання студентами розміщених на блозі письмових робіт
Підсумковий	- для загальногрупового обговорення результатів проектної роботи під керівництвом викладача; -для оцінювання кожної роботи	рецептивно-комунікативні, рецептивно-продуктивні, комунікативні, аналітично-продуктивні	- підрахунок результатів студентського оцінювання робіт для виявлення трьох найкращих і визначення рейтингу решти робіт

Наведемо приклади вправ кожного етапу.

Вправи, що виконуються на підготовчому етапі, спрямовані на розвиток умінь написання есе.

Вправа 1. Мета: ознайомлення студентів зі зразком, жанрово-композиційними особливостями аргументованого есе. **Тип вправи:**

некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Інструкція:** Read the argumentative essay about advantages and disadvantages of eating fast food. Pay special attention to its structure and style. Find the introduction, the main body and the conclusion in it.

Вправа 2. Мета: ознайомлення студентів зі зразком, жанрово-композиційними особливостями аргументованого есе. **Тип вправи:** рецептивно-продуктивна. **Інструкція:** To see how well you understand the structure and peculiarities of the essay answer some questions.

- 1) How many parts are there in the essay?
- 2) Can you find and read aloud the introduction?
- 3) Can you find and read aloud the conclusion?
- 4) How many paragraphs are there in the main body of the essay?
- 5) What does each paragraph begin with?
- 6) What kind of style has the author used in the essay?

Вправа 3. Мета: ознайомлення студентів зі структурними частинами тексту есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Інструкція:** Read the essay again and label the paragraphs with the suitable headings: 1) arguments against; 2) arguments for; 3) opinion; 4) present topic.

Вправа 4. Мета: ознайомлення студентів з форматом та структурою тексту есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, вмотивована, рецептивно-продуктивна, з частковим керуванням, виконується студентами в парах. **Інструкція:** Read the essay and put the paragraphs into the correct order (introduction, main body, conclusion). Which register is each paragraph written in (formal, semi-formal, informal)? Which paragraph is suitable for an opinion essay?

Вправа 5. Мета: ознайомлення студентів з мовними і мовленнєвими засобами тексту есе. **Тип вправи:** некомунікативна, рецептивно-продуктивна. **Інструкція:** Here are some linking words/phrases you may use while writing an argumentative essay. Place them in the appropriate column of the chart below.

Introducing points	<i>one major advantage/disadvantage of, one point of view in favour of/against, the first thing to be considered, a further advantage</i>
Listing points	<i>in the first place, to begin with, first of all, firstly, secondly, thirdly, finally</i>
Adding more points	<i>what is more, furthermore, besides, in addition to this/that, moreover, as well as, a further advantage, while, it can be argued that, also</i>
Contrasting points	<i>nevertheless, on the other hand, however, by contrast, another way of viewing this is, on the contrary, alternatively, although, yet, still, otherwise, whereas, apart from this/that, despite, unlike</i>
Introducing examples	<i>for example, such as, like, for instance, namely, as follows, including, in other words, to be specific, to explain further, especially, in particular</i>
Concluding	<i>to sum up, in conclusion, all things considered, taking everything into account, all in all, on the whole, to summarize, altogether, as was previously stated</i>

Вправа 7. Мета: ознайомлення студентів з мовними й мовленнєвими засобами тексту есе. **Тип вправи:** рецептивно-продуктивна, некомунікативна. **Інструкція:** Read the essay and write out the linking words that are used to: 1) introduce points; 2) add points; 3) contrast points; 4) conclude.

Вправа 8. Мета: формування навичок використання мовних й мовленнєвих засобів тексту есе. **Тип вправи:** рецептивно-продуктивна, некомунікативна. **Інструкція:** Read the essay and fill in the gaps with the appropriate linkers from the list: *such as, in addition, another negative effect, to begin with, on the other hand, all things considered, finally*.

Вправа 9. Мета: формування навичок пошуку в Інтернеті інформації з обраної проблеми (позааудиторна робота). **Тип вправи:** рецептивно-продуктивна комунікативного типу. **Інструкція:** Look through the Internet data and find the articles on the problem you are investigating. Be ready to tell the class the information you have found. First write down the most significant facts. Then, add some comments.

Вправи, що виконуються на виконавчому етапі, спрямовані на формування мовних, лексичних, граматичних та стилістичних навичок.

Вправа 1. Мета: формування стилістичних навичок написання есе. **Тип вправи:** некомунікативна, невмотивована, рецептивно-репродуктивна, з повним керуванням, виконується індивідуально. **Інструкція:** Read the essay and underline formal words and phrases. Replace the underlined phrases with more appropriate ones given in the box.

Вправа 2. Мета: формування стилістичних навичок написання есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, вмотивована, рецептивно-продуктивного типу з частковим керуванням. **Інструкція:** The opinion essay is written in formal register. The chief editor asks you to rewrite it in semi-formal one.

Вправа 3. Мета: розвиток умінь написання цілісного есе. **Тип вправи:** продуктивна умовно-комунікативна/комунікативна з природною опорою, парна з переходом у загальногрупову, без ігрового компоненту. **Інструкція:** Your friend studied in the United States of America as an exchange student. In order to save some money she ate only at McDonald's restaurants. As a result, the 18-year-old girl gained 15 kilograms. Give some advice to your group mates concerning healthy eating habits.

Вправа 4. Мета: розвиток та вдосконалення вмінь написання есе. **Тип вправи:** продуктивна комунікативна для розвитку та вдосконалення навичок та вмінь написання цілісного есе. **Інструкція:** The core element of your project will be an essay. Work in small groups. Make a list of possible negative aspects of eating in fast food restaurants. Make sure every group member offers at least one aspect. Try out the draft essay. Make all the necessary corrections.

Вправи, що виконуються на редагувальному етапі, спрямовані на розвиток умінь писемного мовлення, а також навичок редагування.

Вправа 1. Мета: розвиток навичок редагування англomовних есе. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Інструкція:** The